

5.2.2004

737/4/03

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola

VIRHEELLINEN TILITYS JA SEN KORJAAMINEN ULOSOTOSSA

1

KANTELU

A pyysi 24.3.2003 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan B:n kihlakunnan ulosottoviraston ja C:n kihlakunnanviraston ulosotto-osaston menettelyä ulosottoa koskevassa asiassa.

Ulosotossa hakijana ollut A arvosteli ulosotosta saamaansa 3,40 euron ulosottokuluja koskenutta laskua. Hänen mielestään ulosoton hakijalle ei saisi koitua menoja varattomuus – ilmoituksesta. Asia vaatisi hänen mukaansa lainmuutoksen. A arvosteli myös ulosotosta saamaansa ilmoitusta, jonka mukaan hänen oli suoritettava velalliselle 178,09 euroa. A ihmetteli, oliko kysymyksessä tilitysvirhe.

2

SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin C:n kihlakunnanviraston ulosotto-osaston johtavan kihlakunnanvoudin D:n lausunto ja kihlakunnanvouti E:n ja toimistosihteerin F:n selvitykset sekä B:n kihlakunnan ulosottoviraston johtavan kihlakunnanvoudin G:n lausunto ja toimistosihteerin H:n selvitys.

Lisäksi asiassa on hankittu puhelimitse selvitystä toimistosihteerin H:lta.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

X:n käräjäoikeus oli antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut Y:n suorittamaan A:lle maksamattomana tasinkona 10.000 markkaa korkoineen ja Z:n kaupungille oikeudenkäyntikuluina 1.200 markkaa korkoineen. A oli yksipuolisen tuomion nojalla hakenut ulosottoa C:n kihlakunnanviraston ulosotto-osastolta, josta asia oli sittemmin siirtynyt B:n kihlakunnan ulosottoviraston käsiteltäväksi.

C:n kihlakunnanviraston ulosotto-osaston selvityksen mukaan ulosotto-osasto oli kirjannut virheellisesti Z:n kaupungille tuomitut oikeudenkäyntikulut A:n saataviksi. Ennen asian siirtymistä B:n kihlakunnan ulosottovirastoon oikeudenkäyntikuluille ei ollut tullut kertymiä. Selvityksen mukaan C:ssä A:lta ei ollut peritty estemaksuja tai tiedoksiantomaksua.

B:n kihlakunnan ulosottoviraston selvityksen mukaan A:n asiassa oli tapahtunut kirjausvirhe, joka oli johtanut myös virheelliseen tilitykseen. B:ssä asia oli kirjattu atk:lle virheellisesti C:n kihlakunnanviraston kertymätodistuksen mukaisesti. B:n kihlakunnan ulosottovirastossa asialle oli kertynyt 5.12.2002 yhteensä 355,59 euroa. Summa sisälsi pääomajäännöksen, oikeuden käyntikuluja sekä mainittujen saatavien korkoja. Kertynyt summa oli tilitetty 18.12.2002 A:lle. Selvityksen mukaan A:lle oli tilitetty virheellisesti Z:n kaupungille tuomittuja oikeudenkäyntikuluja yhteensä 181,45 euroa. Asiakirjat oli palautettu A:lle 12.3.2003 estetodistuksella 28.1.2003 varaton, jolloin häneltä oli peritty estemaksuna 3,40 euroa. Virheen ilmitulon jälkeen A:ta oli B:n kihlakunnan ulosottoviraston 18.3.2003 päivätyllä kirjeellä pyydetty palauttamaan liikasuoritus 181,45 euroa vähennettynä 3,36 euron suuruisella estemaksulla, eli 178,09 euroa suoraan velalliselle.

3.2

Ulosottoviranomaisten menettely

Virheellinen tilitys ja sen korjaaminen

Virheellinen tilitys oli johtunut sekä C:n kihlakunnanviraston ulosotto-osastossa että B:n kihlakunnan ulosottovirastossa tapahtuneista virheellisistä kirjauksista. Saadun selvityksen perusteella kirjausvirhe ei ollut tullut ilmi C:n kihlakunnan ulosotto-osastossa ulosottoasian ollessa siellä vireillä. B:n kihlakunnan ulosottovirastossa virhe oli havaittu nähtävästi siinä yhteydessä, kun A oli uusinnut ulosottohakemuksensa. Johtavien kihlakunnanvoutien lausunnoista ilmenee, että virheellisissä kirjauksissa oli kysymys tahattomista virheistä.

Asiassa on selvää, että virhekirjauksissa ja niistä johtuneessa virheellisessä tilityksessä on kysymys viranomaisen virheestä. Julkishallinnon asiakkaan oikeusturva edellyttää, että viranomaisen pyrkii mahdollisuuksien mukaan itse korjaamaan aiheuttamansa virheen. Kantelun tarkoittamassa tapauksessa B:n kihlakunnan ulosottovirastossa oli virheen ilmitulon jälkeen pyritty korjaamaan virheellinen tilitys siten, että A:ta oli pyydetty palauttamaan hänelle liikaa tilitetty summa suoraan velalliselle. En pidä tätä ulosottoviraston menettelyä oikeana toimenpiteenä virheen korjaamiseksi. Tällaista viranomaisen aiheuttaman virheen korjaamista ei voi jättää asiakkaan huoleksi, vaan viranomaisen on itse huolehdittava siitä, että virhe korjataan. Jotta ulosottovirasto voi kontrolloida sitä, että tällainen virhe todella tulee korjatuksi, liikaa tilitetty summa olisi pyydettävä palautettavaksi viranomaiselle.

Virheellisen tilityksen oikaisemiseksi B:n kihlakunnan ulosottoviraston tulisi käsitykseni mukaan pyytää A:ta palauttamaan hänelle liikaa tilitetyt varat ulosottovirastolle, jotta se voisi puolestaan hoitaa edelleen palautuksen velalliselle. Saadun selvityksen mukaan A:n palautettava summa olisi 178,05 euroa.

Ulosottoviraston on kuitenkin joka tapauksessa viipymättä huolehdittava siitä, että velalliselle palautetaan häneltä liikaa peritty summa, saadun selvityksen mukaan 181,45 euroa. Virheen korjaamisessa tulisi varmistua myös siitä, että velallinen saa tiedon tapahtuneesta virheestä ja ulosottoviraston toimista sen

korjaamiseksi. Lisäksi asiassa tulisi varmistua siitä, että velallinen saa tarvittavat tiedot käytettävissä olevista oikeusturvakeinoista, koska ulosottoviraston virheestä on saattanut aiheutua velalliselle vahinkoa.

Palautuskirjeen virheellisyydet

A:lle oli siis tilitetty liikaa 181,45 euroa, mikä summa oli puolestaan peritty liikaa velalliselta. Ulosottoviraston A:lle osoittamassa 18.3.2003 päivätyssä kirjeessä A:ta oli kehotettu palauttamaan velalliselle 178,09 euroa. Liikaa tilitetystä määrästä oli tässä vähennetty estemaksuna 3,36 euroa, kun oikea estemaksun suuruus olisi ollut 3,40 euroa. Selvityksen mukaan ero oli johtunut euron muuntokertoimesta, 3,36 euroa vastasi ennen euron käyttöönottoa voimassa ollutta 20 markan estemaksua. A oli kuitenkin suorittanut estemaksun euron käyttöönottamisen jälkeen, estemaksun ollessa 3,40 euroa.

Estemaksun vähentämiseen ulosottoviraston mainitussa kehotuksessa esitetyin tavoin sisältyy myös toinen virhe. Puhelimitse saadusta selvityksestä ilmenee, että velallinen oli suorittanut kaikki hänen maksettavakseen tulevat ulosottomaksut ja ettei niissä ollut otettu huomioon nyt puheena olevaa estemaksua. Näin ollen sanottua palautuskehotusta noudatettaessa estemaksu tosiasiallisesti jäi velallisen vahingoksi. Selvityksen mukaan tätä ei ollut huomattu ulosotossa.

Arviointi

Arvioidessani virheellisiin kirjauksiin ja niistä aiheutuneeseen virheelliseen tilitykseen liittyvän menettelyn moitittavuutta, olen ottanut huomioon näiden virheiden tahattomuuden ja sen, että virheiden ilmitulon jälkeen B:n kihlakunnan ulosottovirastossa oli viipymättä kuitenkin pyritty korjaamaan tilannetta. Lisäksi asioiden kirjaamisen huolellisuuteen on saadun selvityksen mukaan kummassakin ulosottoviranomaisessa jo kiinnitetty erityistä huomiota. Johtavan kihlakunnanvoudin D:n mukaan viraston omassa sisäisessä koulutuksessa on useaan kertaan tähdennetty asioiden huolellisen kirjaamisen merkitystä. Lausunnon mukaan tämän tapauksen ilmitulo antaa aiheen korostaa sitä tulevassa koulutuksessa vielä uudelleen. Myös B:n kihlakunnan ulosottovirastossa on johtavan kihlakunnanvoudin G:n mukaan viime aikoina kiinnitetty poikkeuksellisen paljon huomiota kirjausten oikeellisuuteen.

Ongelmallisimpana pidän asiassa sitä, miten B:n kihlakunnan ulosottovirasto oli pyrkinyt korjaamaan tilitysvirheen. Ulosottoviraston menettelyä ei edellä käsitellyistä syistä voi mielestäni pitää asianmukaisena eikä se vastaa palveluperiaatetta tai perustuslaissa turvattua hyvää hallintoa ja oikeudenmukaisuutta ja oikeudenkäynnin tiä. Lisäksi varojen palauttamista koskeva kehoituskirje sisälsi virheitä.

3.3

Estemaksun suorittamisesta

Ulosottomaksuista annetun lain 2 §:n (13.1.1995/34) 1 momentin mukaan rahasaatavan täytäntöönpanossa ulosottomaksuna on muun ohessa estemaksu. Säännöksen 3 momentin mukaan hakijan on suoritettava esteen

toteamiseksi suoritetuista toimenpiteistä estemaksu muun muassa, jos asiakirjat palautetaan hänelle perimistä kohdanneen esteen vuoksi.

Myös 1.3.2004 voimaan tulevien lainmuutosten (27.6.2003/685) jälkeen hakijan on suoritettava käsittelymaksu ulosottoasian vireilläolon päättyessä ulosottolaissa tarkoitetun estetodistuksen antamiseen.

Sanotun lain 5 §:n mukaan, jos maksun periminen olisi kohtuutonta, asian käsitellyt ulosottomies voi yksittäistapauksessa määrätä, ettei maksua peritä.

Siltä osin, kuin kirjoituksessa on esitetty ehdotus lain muuttamiseksi, totean, että eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on Suomen perustuslain mukaan valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet tehtävissään noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Lainsäädäntövalta kuuluu perustuslain mukaan sen sijaan eduskunnalle. Oikeusasiamies ei voi valvoa eduskunnan toimintaa eikä vaikuttaa muutenkaan poliittiseen päätöksentekoon. Oikeusasiamies tosin voi tehdä esityksen lainsäädännön kehittämiseksi, mutta tässä tapauksessa en pidä sitä aiheellisena.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen asioiden kirjaamisessa noudatettavasta huolellisuudesta ja tarkkuudesta C:n kihlakunnanviraston ulosotto-osaston ja B:n kihlakunnan ulosottoviraston tieto on. Tässä tarkoituksessa lähetän niille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lisäksi pyydän B:n kihlakunnan ulosottovirastoa ilmoittamaan minulle 31.3.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on edellä kohdassa 3.2 (*Virheellinen tilitys ja sen korjaaminen*) lausuttu huomioon ottaen asiassa ryhtynyt.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei ainakaan tässä vaiheessa anna aihetta.